

В. В. Скрида, І. М. Скрида

УЧАСНИКИ XII АРХЕОЛОГІЧНОГО З'ЇЗДУ В ХАРКОВІ: КОЛЕКТИВНИЙ ПОРТРЕТ

Враховуючи той факт, що останнім часом усе більшого значення набуває персоніфікація історії, автори створили базу даних учасників XII Археологічного з'їзду, який відбувся 1902 р. в Харкові. Отримані матеріали дали змогу визначити: інформацію про роки життя учасників з'їзду; вік на момент проведення харківського археологічного форуму; стать; освіту; установу, яку представляв учасник з'їзду; науковий ступінь; участь у роботі попередніх комітетів і самого з'їзду тощо.

Ключові слова: Археологічний з'їзд, установа, науковий форум, учасники, комітет.

Останнім часом усе більшого значення набуває персоніфікація історії, що акцентує увагу на окремій людині з її непересічними інтелектуальними й організаторськими здібностями, громадянською позицією тощо. Одним із напрямів просопографічних досліджень є створення колективних біографій груп осіб, об'єднаних за певною ознакою (дослідження соціальних, професійних, етнічних груп). Своєю метою створення «колективних біографій» різних людських груп стало предметом дослідження німецького науковця Т. Маурера, оскільки, на його думку, особа у таких розвідках розкривається в індивідуальному і суспільному вимірах (2003). Серед українських учених даний напрям досліджень активно розвивали Я. Дашкевич, В. Чижик. Продовжують працювати у цьому напрямку Н. Яковенко, І. Старовойтенко, Н. Миронець, Н. Барабаш, В. Томазов, В. Щербак, В. Горобець та ін.

Вивчаючи історію XII Археологічного з'їзду (Скрида 2015; 2018; ін.), який відбувся у Харкові у 1902 р., виникла ідея створення колективного портрету його учасників. З метою проведення такого дослідження, була створена спеціальна база

даних, яка містить інформацію про роки життя учасників з'їзду; вік на момент проведення харківського археологічного форуму; стать; освіту; установу, яку представляв учасник з'їзду; науковий ступінь; участь у роботі попередніх комітетів і самого з'їзду тощо. Проведена робота дала змогу виявити повні дані про 234 учасників з'їзду, щодо 68 осіб була зібрана часткова інформація. На даний момент залишається нез'ясованою інформація щодо 92 осіб. Проблема пошуку необхідної інформації виникла вже на етапі аналізу алфавітного списку членів XII Археологічного з'їзду. Зокрема, у цьому покажчику позначено 403 учасника з'їзду, але при більш детальному аналізі виявилось, що їх було 394. Такі розбіжності пояснюються тим, що під окремими номерами значилися не прізвища учасників з'їзду, а назви установ. Прізвища окремих осіб були надруковані навіть без ініціалів (напр.: Попов, Коваленко; Список... 1902). Аналіз даної бази даних, а також вивчення матеріалів XII Археологічного з'їзду дали можливість отримати наступний колективний портрет учасників харківського археологічного наукового форуму.

Цікавими виявилися результати аналізу віку учасників XII Археологічного з'їзду. Вдалося встановити вік 237 осіб (табл. 1). Найбільш продуктивними серед них виявилася категорія осіб у віці від 35 до 50 років. Наймолодшим учасником з'їзду був студент історико-філологічного факультету Санкт-Петербурзького університету

Таблиця 1. Вік учасників XII Археологічного з'їзду

Вік	До 35 років	35—50 років	Старше 50 років
Кількість осіб	53	125	59

Д. М. Савьолов, якому виповнилося 20 років. Найстаршим за віком (82 роки) був відомий археолог І. Є. Забелін.

Ще одне питання на яке хотілося б отримати відповідь — освітній рівень учасників XII Археологічного з'їзду. На даний момент нам вдалося з'ясувати дані про освіту 208 осіб, які брали участь у роботі харківського археологічного форуму (рис. 1). Значну кількість серед них становили випускники університетів (119 осіб) — Харківського, Санкт-Петербурзького, Московського, Київського тощо.

У роботі XII Археологічного з'їзду в Харкові взяли участь дослідники 30 міст Російської імпе-

Рис. 1. Освіта учасників XII Археологічного з'їзду. Учасники XII Археологічного з'їзду, освіту яких вдалося визначити — 208: університетська освіта — 119; інші навчальні заклади — 89

рії, які були представниками 63 наукових установ (табл. 2).

У роботі харківського з'їзду брали участь науковці 8 університетів — Харківського, Московського, Санкт-Петербурзького, Київського, Новоросійського, Казанського, Юр'ївського, Варшавського, а також Історико-філологічного інституту князя Безбородька, Лазаревського інституту східних мов і Санкт-Петербурзького археологічного інституту (табл. 3, рис. 2). Найбільші представництва мали харківська, московська та петербурзька делегації.

Важливу роль у справі популяризації наукових досліджень на початку ХХ ст. виконували

Рис. 2. Наукові установи, які брали участь у роботі XII Археологічного з'їзду: університети й інститути — 11; наукові товариства — 21; музеї — 4; статистичні комітети — 5; учені архівні комісії — 15; духовні академії — 4

Таблиця 2. Міста та установи, представники яких брали участь у роботі XII Археологічного з'їзду

Місто	Установа
Харків	Харківський університет
	ХІФТ
	Юридичне товариство при Харківському університеті
	Харківська міська управа
Київ	Київський університет
	Київська духовна академія
	ІТНЛ
	Церковно-історичне та археологічне товариство при Київській академії
	Київська комісія для розбирання давніх актів
Одеса	Новоросійський університет
	Історико-філологічне товариство при Новоросійському університеті
	Одеське товариство історії та старожитностей
Ніжин	Історико-філологічний інститут князя Безбородько
	Історико-філологічне товариство при інституті князя Безбородько
Чернігів	Чернігівська губернська архівна комісія
Катеринослав	Катеринославське наукове товариство
	Катеринославський губернський статистичний комітет
Житомир	Волинський губернський статистичний комітет

Закінчення табл. 2

Місто	Установа
Кам'янець-Подільський	Подільський епархіальний історико-статистичний комітет
Москва	Московський університет Лазаревський інститут східних мов Московська духовна академія Товариство любителів природознавства, антропології та етнографії при Московському університеті ІМАТ Московське нумізматичне товариство Московське товариство випробувань природи Російський історичний музей Московський публічний музей Рум'янцевський музей Московський архів міністерства юстиції
Санкт-Петербург	С.-Петербурзький університет Археологічний інститут С.-Петербурзька духовна академія Російське археологічне товариство Товариство любителів давньої писемності Російське бібліологічне товариство Археографічна комісія Міністерства народної освіти Головне артилерійське управління
Казань	Казанський університет Казанська духовна академія Товариство археології, історії та етнографії при Казанському університеті
Псков	Псковське археологічне товариство
Калуга	Калужке церковне історико-археологічне товариство Калужка вчена архівна комісія
Кострома	Костромська губернська вчена архівна комісія
Ростов	Ростовський музей церковних старожитностей
Володимир	Володимирська губернська вчена архівна комісія
Воронеж	Воронезька губернська вчена архівна комісія Воронезький губернський статистичний комітет
Перм	Пермська вчена архівна комісія
Рязань	Рязанська вчена архівна комісія
Сімферополь	Таврійська губернська вчена архівна комісія
Тамбов	Тамбовська вчена архівна комісія
Твер	Тверська вчена архівна комісія
Ярославль	Ярославська губернська вчена архівна комісія
Симбірськ	Симбірська вчена архівна комісія
Орел	Орловська вчена архівна комісія
Катеринодар	Товариство любителів вивчення Кубанської області
Курськ	Курський губернський статистичний комітет
Юріїв (тепер Тарту)	Юріївський університет Учене естонське товариство при Юріївському університеті
Рига	Товариство історії та старожитностей прибалтійських губерній
Варшава	Варшавський університет
Будапешт	Національний етнографічний музей

Таблиця 3. Кількісний склад установ, які брали участь у роботі XII Археологічного з'їзду

Установа	Кількість
Університети й інститути	8 + 3
Наукові товариства	21
Музеї	4
Статистичні комітети	5
Учені архівні комісії	15
Духовні академії	4
Разом	60

наукові товариства. У роботі XII Археологічного з'їзду брали участь представники 21 товариства (табл. 3; рис. 2). Більшість із них існували при вищих навчальних закладах.

На окрему увагу заслуговує і науково-пошукова та дослідницька діяльність статистичних комітетів та архівних комісій. Їхня діяльність активізувалася особливо в тих регіонах, які потрапляли до сфери наукового інтересу археологічного з'їзду. У цьому ми вже змогли переконатися на прикладі діяльності подібних установ у Полтаві, Курську, Воронежі. Представники статистичних комітетів і архівних комісій брали активну участь у діяльності регіональних попередніх комітетів і комісій із підготовки XII Археологічного з'їзду, а в майбутньому й у роботі з'їзду. У цілому на харківському з'їзді були представлені 15 учених архівних комісій і 5 губернських статистичних комітетів (табл. 3, рис. 2).

На відміну від статистичних комітетів і архівних комісій, музеї на харківському з'їзді були представлені доволі скромно — всього 4 установами (табл. 3, рис. 2). Ймовірно, це було пов'язано з невеликою кількістю музеїв у Російській імперії (порівняно з європейськими країнами), а можливо, і з тим, що музеї в цей час не розглядалися як наукові установи, а радше виконували популяризаторську або, у кращому випадку, навчальну функцію. На нашу думку, XII Археологічний з'їзд став тим поштовхом, який суттєво вплинув на стан музейної справи на українських землях, ставши трибуною для озвучення проблем, що існували в царині українського музейництва. Зокрема, на одному із засідань з'їзду М. А. Янчук (славіст, мовознавець, етнограф; співробітник Румянцевського музею; член Етнографічного товариства, Московського археологічного товариства та ін.; редактор часопису «Этнографическое обозрение») актуалізував питання відсутності етнографічних музеїв в Україні. Перебуваючи під враженням від етнографічних колекцій, репрезентованих на виставці XII Археологічного з'їзду, він зауважив, що етнографічний відділ дає яскраву картину місцевого побуту. Крім того, М. А. Янчук відзначив необхідність якісно нового підходу до дослідження народної культури, який має базуватися на обробці та аналізі джерел матеріаль-

Рис. 3. Науковий статус учасників XII Археологічного з'їзду: доктори — 61 осіб; приват-доценти — 16 осіб; інші — 317 осіб

ної культури, місцем зберігання яких мав стати місцевий музей. Він висловив сподівання на те, що саме на долю Харкова випаде щастя заснувати перший український етнографічний музей, який стане тим ядром, яке об'єднає навколо себе місцеві наукові сили і зможе продовжити справу вивчення етнографічних старожитностей регіону (Ізвестия... 1902, с. 105).

Археологічні з'їзди викликали жвавий інтерес не лише світських, але й духовних установ. Їхню увагу привертало доповіді з історії церкви та вивчення церковних старожитностей. Харківський з'їзд не став винятком: участь у його роботі взяли представники 4 духовних академії, а також низки наукових товариств, які цікавилися даною проблематикою (табл. 3, рис. 2).

Серед 394 учасників з'їзду науковий ступінь доктора мали 61 особа, приват-доцента — 16 (рис. 3). При цьому слід зазначити, що не всі вони були фахівцями в галузі наукових дисциплін, проблеми яких розглядалися на з'їзді. Зокрема, серед них були медики, архітектори, біологи тощо. Цікаво простежити внесок професорів у роботу XII Археологічного з'їзду. У цілому вони виступили з 38 доповідями. Найбільш активними були Д. В. Айналов і Д. І. Багалій, які зробили по 3 доповіді, двічі на з'їзді виступали В. Ю. Данилевич, М. І. Веселовський, М. С. Дрінов і Д. Я. Самоквасов. При цьому один із учасників харківського археологічного з'їзду професор О. І. Маркевич, відзначав факт ігнорування подібних наукових заходів окремими визнаними фахівцями. Він піддав критиці і ставлення авторитетних науковців до якості їхніх виступів. Зокрема, О. І. Маркевич констатував, що вони «коли й прийдуть, не читають рефератів, а беруть участь радше в усяких святкуваннях, де їм роблять певна річ, ріжні овації, на які вони мусять відповідати конвенціональними фразами, що, розуміється, не коштують ніякої праці, але й не інтересні нікому» (1903, с. 3—4). У цілому з 89 доповідей, заслуханих на XII Археологічному з'їзді, 46 були зроблені професорами

і приват-доцентами; відповідно із 43 доповідями (майже 50 %) виступили особи без наукового ступеня.

Делегатами з'їзду стали не лише фахові науковці, а й пересічні громадяни, серед яких домінували представники інтелігенції (красознавці, митці, священики, поміщики, військові тощо). Значна частина учасників наукового форуму брала участь в його роботі за власним бажанням, не будучи відрядженими певними установами. Таких було 271 особа.

Із політичних міркувань на харківський з'їзд офіційно не були запрошені іноземці. Сталося це через скандал, пов'язаний з «українським питанням» на попередньому XI Археологічному з'їзді (Антонович, 1900; Каковкіна, 1997; 1998). Учасник XII Археологічного з'їзду, професор О. І. Маркевич з цього приводу писав: «*Організатори харківського з'їзду, по київським прецеденті, свідомо хотіли оминати «українське питання», для того не тільки до українських учених в Галичині, а і взагалі до слов'янських інституцій і учених не удавалися з запрошеннями, і пущене було гасло, що харківський з'їзд буде мати локальний («местний») характер*» (1903, с. 3). Тим не менш, на харківський археологічний форум був відряджений представник Національного етнографічного музею з м. Будапешт І. Янко (Известия... 1902, с. 5). Однак з'ясувати, чи брав він участь у роботі XII Археологічного з'їзду нам не вдалося. Не зважаючи на те, що офіційно іноземці на харківський археологічний форум не були запрошені, у роботі XII Археологічного з'їзду взяли участь троє французів — Іосиф де-Бай (археолог, член Паризького географічного товариства), Рауль Жираду (письменник), Гуго Крафт (мандрівник і фотограф).

Із 394 учасників харківського археологічного форуму 8 % (31 особа) складала жінки (рис. 4). Четверо з них виступали з доповідями — К. М. Мельник, О. Я. Єфименко (2 доповіді), О. П. Радакова, А. А. Скриленко. Жінкою була і голова з'їзду графиня Прасковія Сергіївна Уварова. Таким чином, можемо констатувати той факт, що на початку ХХ ст. жінки починають прокладати свій шлях у науці. Цікавим був і той факт, що невдовзі після XII Археологічного з'їзду (у 1910 р.) Харківський університет присудив Олександрі Єфименко науковий ступінь почесного доктора історії, таким чином вона стала першою жінкою в Російській імперії, яка здобула таке визнання.

Цікаво, що у роботі з'їзду брали участь представники цілих родин. Найяскравіший приклад — родина голови XII Археологічного з'їзду П. С. Уварової. На харківському археологічному форумі були присутні дві її доньки — Парасковія Олексіївна і Катерина Олексіївна. Серед учасників з'їзду також був рідний брат П. С. Уварової — князь, предводитель дворянства Харківської губернії зі своїми доньками Анною і Марією. Зі своєю родиною (дружиною Єлизаветою Олексіївною

Рис. 4. Стать учасників XII Археологічного з'їзду: чоловіки — 363 осіб; жінки — 31 особа

і двома доньками — Марією і Ніною) на з'їзді був присутнім і професор Харківського університету, фізико-хімік Павло Дмитрович Хрущов. Разом із дружиною Катериною Гаврилівною на з'їзді був і професор Харківського університету, історик античності Владислав Петрович Бузескул. Учасниками XII Археологічного з'їзду були два брати-науковці — професор Юрїївського (Дерптського) університету, історик Антон Микитович Ясинський і професор Київського університету, історик права, археограф Михайло Микитович Ясинський (Список... 1902, с. 4, 11, 12, 13).

Створення просопографічного портрету учасників XII Археологічного з'їзду відкриває перед дослідником широкі можливості, зокрема, зрозуміти яким чином відбувалося створення локацій інтелектуальних інтеракцій, як відбувалося формування професійних ідентичностей, яким чином створювалися інтелектуальні мережі та археологічні співтовариства у контексті міського простору.

Шукаючи відповіді на ці та інші питання, цікаво було розуміти, що поєднувало людей, які стали учасниками харківського археологічного форуму. На нашу думку, це перш за все інтерес до наукового знання, наукових відкриттів. Яким чином відбувалося формування цього інтересу? Скоріш за все, в процесі навчання. Переважна більшість учасників з'їзду мали вищу освіту (переважно гуманітарну), у крайньому випадку це була домашня або фахова освіта. Ця освіта отримувалася в навчальних закладах, локалізованих в містах. Таким чином спочатку місто формувало творчу, освічену особистість, а згодом саме такі люди вже формували обличчя міста.

На рушійну силу, яка сприяла формуванню професійних ідентичностей, інтелектуальних мереж, археологічного співтовариства у контексті міського простору перетворюються університети, різноманітні наукові товариства (Імператорського Московського археологічного товариства, Харківського та Ніжинського історико-філологічні

товариства, Історичне товариство Нестора Літописця тощо), дослідницькі і популяризаторські установи (учені архівні комісії, статистичні комітети, музеї тощо). Саме вони стають локомотивом проведення наукових форумів, сприяють створенню локацій інтелектуальної міжособистісної взаємодії як фахових дослідників так і небайдужих до свого минулого обивателів.

Аналіз широкомасштабних підготовчих робіт, які передували проведенню XII Археологічного з'їзду, створення розгалуженої мережі підготовчих комітетів (див. додаток), співпраця з різноманітними науковими установами, безпосередня участь у роботі самого з'їзду (див. в базі даних графу доповідь на з'їзді) відкривають широкі можливості для встановлення і аналізу формування інтелектуальних мереж, створення фахового археологічного співтовариства однодумців (Скирда 2018, с. 12—14). Обговорення доповідей на з'їзді, видання «Трудов...» Харківського попереднього комітету, «Трудов...» самого з'їзду сприяло формуванню професійних ідентичностей учасників харківського археологічного форуму, наукової комунікації (Скирда 2018, с. 14—17). Проведення XII Археологічного з'їзду сприяло інституалізації археологічної / історичної науки, консолідації наукової спільноти фахівців, появі спеціалізованих структур в навчальних закладах, утвердженню археології як навчальної дисципліни в системі професійної підготовки істориків, формуванню системи нормативів, які визначали дослідницьку практику археологів тощо (Скирда 2018, с. 17—18).

Проведення XII Археологічного з'їзду у Харкові позначилося й на подальшому розвитку міста, формування міського простору. Завдяки цьому науковому форуму Харків гучно заявив про себе як про центр розвитку науки, він став яскравим прикладом створення локацій інтелектуальних інтеракцій. В майбутньому це призвело до поширення свого досвіду на проведення наступних археологічних з'їздів у Катеринославі, Чернігові, до активізації краєзнавчих досліджень, що в свою чергу сприяло національному забарвленню історичної науки. Якщо говорити про вплив XII Археологічного з'їзду на формування образу міста, то саме завдяки йому Харків перетворився на серйозний музейний осередок, поштовхом до чого стала виставка, улаштована до з'їзду.

Таким чином, здійснений просопографічний аналіз дав можливість дійти наступних висновків: проведення XII Археологічного з'їзду стало яскравим прикладом створення локації інтелектуальної міжособистісної взаємодії фахових археологів, істориків, етнографів, митців, краєзнавців. Завдяки створенню колективного портрету учасників харківського наукового форуму дало можливість зрозуміти, як відбувалося формування професійних ідентичностей, яким чином створювалися інтелектуальні мережі та археологічні співтовариства у контексті міського простору.

БАЗА ДАНИХ ¹

1. Абрамович Дмитро Іванович (1873—1955; 29); ПБДА; професор; ПБДА; 1 (секція 6); історик літератури й мови.

2. Айналов Дмитро Власович (1862—1939; 40); НУ, іст.-філ. ф-т; професор; КЗУ, МАТ; 3 (секції 3; 5; 7); історик мистецтва.

3. Александров Олександр Іванович (1861—1918; 41); КЗУ, іст.-філ. ф-т; професор; КЗУ, ТАІЕ КЗУ; славіст, церковний діяч.

4. Александров Петро Олександрович (1863—1932; 39); юнкерське училище; СГУАК; завідувач архівом, зберігач музею СГУАК.

5. Алексєнко Микола Іванович.

6. Алчевська Христина Олексіївна (1882—1931; 20); 1-ша харк. дівоча гімназія; письменниця, учителька Харківської гімназії.

7. Альбовський Євген Олександрович (1859 — після 1917; 43); юнкерське училище; 1 (секція 4); дворянин Харківської губ., офіцер.

8. Алякрітський Микола Іванович; —; ХІФТ; ХПК; дослідник церковних старожитностей в Дмитрівському повіті Курської губернії.

9. Андрєєв Василь Якович (1874—1942; 28); АІ; АІ; дворянин, кадровий військовий, штабс-капітан.

10. Андріянов Олександр Іванович.

11. Андронніков Олександр Миколайович.

12. Андрусов Іларіон Гаврилович.

13. Анічков Дмитро Миколайович.

14. Антонович Володимир Боніфатійович (1834—1908; 68); КУ, мед., іст.-філ. ф-ти; професор; КУ; історик, археолог, член Київської Громади, Київського товариства старожитностей і мистецтв.

15. Ануцин Дмитро Миколайович (1843—1932; 59); МУ, фіз.-мат. ф-т; професор; МАТ; МПК; 1 (секція 1); географ, антрополог, етнограф і археолог; його доповідь на з'їзді читав О. М. Покровський.

16. Апухтін Всеволод Ростиславович (1874 — після 1928; 28); військове училище, прослухав курс АІ; 1 (секція 1); дворянин, військовий історик, член Орловської ученої архівної комісії, один із засновників П'ятигорського краєзнавчого музею.

17. Ачкасов Олексій Миколайович (1870 — після 1913; 32); МУ, мед. ф-т; МА МЮ; дворянин, земський лікар, журналіст.

18. Бабенко Василь Олексійович (1877—1955; 25); учительська семінарія; —; ХПК; 1 (секція 2); народний учитель у с. Верхній Салтів; археолог, який відкрив салтівську культуру.

19. Бабецький Юхим Моїсейович (1860—1916; 42); вільний слухач XV, юрид. ф-т; драматург, театральний критик, факультет.

20. Багалій Дмитро Іванович (1857—1932; 45); КУ, XV, іст.-філ. ф-т; професор; XV, ТГУАК; ХПК (голова); 1 (секція 1) + 2 (секція 2); історик, дослідник історії Слобожанщини, громадський діяч.

21. Базькевич Михайло Миколайович; ХТІ; —; член Братства тарасівців.

22. Бантиш Олександр Федорович (1828—?; 74); Царськосільський ліцей; —; поміщик Ізюмського повіту, колезький радник, штабс-капітан у відставці.

23. Баранников Іван Андрійович (1857—1914; 45); лікар, доктор медицини.

24. Безпальчев Василь Федорович.

25. Бекаревич Микола Михайлович (1861—1905; 41); —; КГУАК; МПК; ветеринар, член Товариство натуралістів при КУ, КГУАК.

26. Бекетов Олексій Миколайович (1862—1941; 40); ПБАМ; професор; харківський архітектор, академік ПАМ, професор ХТІ.

1. Інформація дано в такій послідовності: №. Прізвище Ім'я По-батькові (роки життя; вік участі в конференції); освіта; науковий ступінь; установа, що командувала; участь у роботі підготовчих комітетів; доповідь на з'їзді; додаткова інформація.

27. Беклемишева Софія Олександрівна (1873 — не пізніше 1915; 29); Вище худ. училище при ПБАМ; —; художниця.
28. Бендер.
29. Бердникова Любов Миколаївна.
30. Бердникова Олександра Іванівна.
31. Бережков Михайло Миколайович (1850—1932; 52); ПБУ, іст.-філ. ф-т; професор; НІФІ, ІФТ НІФІ; Ніжинська комісія; 1 (секція 9); історик Ніжинської історичної школи.
32. Беркос Михайло Андрійович (1861—1919; 41); ПБАМ; —; художник.
33. Беленький Михайло Антонович; журналіст, редактор харківської газети «Сніп».
34. Бич-Лубенський Костянтин Михайлович (1860—?; 42); 2-га харк. гімназія; —; громадський діяч і письменник, поміщик Ізюмського повіту, на землях якого проводилися розкопки до XII АЗ (поблизу с. Курульок).
35. Біляшівський Микола Федотович (1867—1926; 35); КУ, юрид. ф-т, МУ, вільний слухач природн. ф-ту; ІТНЛ КУ; археолог, етнограф, мистецтвознавець, член Київського товариства старожитностей і мистецтв.
36. Бобін Володимир Павлович (1858—1925; 44); ХУ, мед. ф-т; —; лікар.
37. Бобін Сергій Павлович.
38. Бобіна Стефанида Іванівна.
39. Богаєвський Леонід Васильович; Миколаїв. інженер. у-ще; —; ад'ютант Військового наказного Отамана війська Донського.
40. Бороздін Олександр Корнійович (1863—1918; 39); ПБУ, іст.-філ. ф-т; професор; ПБІФІ; 1 (секція 6); дворянин, історик літератури.
41. Бранденбург Микола Юхимович (1839—1903; 63); кадетський корпус, вільний слухач ПБУ, ф-т сходознавства; Головне артилерійське управління; МПК; генерал-лейтенант, завідувач Артилерійським історичним музеєм у Петербурзі, археолог, військовий історик.
42. Братцева Олександра Олексіївна.
43. Бузескул Владислав Петрович (1858—1931; 44); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХУ; ХПК; 2 (секція 7); історик античності.
44. Бузескул Катерина Гаврилівна; дружина В. П. Бузескула.
45. Бунін Олексій Іванович; —; МАТ; МПК; історик, археолог.
46. Бурнашев Сергій Миколайович (1875 — після 1929; 27); чиновник канцелярії Ради міністрів, камергер.
47. Буцянський Петро Микитович (1853—1916; 49); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХУ; ХПК; історик, доктор російської історії.
48. Василенко Віктор Іванович (1839—1914; 63); —; Полтавська комісія; 2 (секція 2); етнограф, дослідник народних художніх промислів Полтавщини.
49. Власєв Володимир Олександрович; землевласник Белгородського уїзда Курської губернії.
50. Васильєв Дмитро Васильович; —; ТАІЕ КЗУ.
51. Васильківський Сергій Васильович (1854—1917; 48); ПБАМ; —; живописець, пейзажист, баталіст.
52. Вахевич Борис Андрійович (1875—1906; 27); НУ, іст.-філ. ф-т; —; історик-джерелознавець середньовічної України, член історико-філологічного товариства НУ, член-кореспондент Одеського товариства історії і старожитностей.
53. Вілінська Валерія Олександрівна (1866—1930; 36); письменниця, перекладач.
54. Велінський Сергій Михайлович.
55. Веретенніков Порфирій Петрович.
56. Верховський Павло Михайлович.
57. Веселовський Микола Іванович (1848—1818; 54); ПБУ, ф-т східних мов; професор; АІ, РАТ; 2 (секція 1); археолог, сходознавець.
58. Ветухів Олексій Васильович (1869—1941; 33); ХУ, іст.-філ. ф-т; —; ХПК; мовознавець, етнограф, член ХІФТ.
59. Влезков Олександр Олексійович.
60. Воронов Андрій Петрович (1864—1912; 38); ПБУ, іст.-філ. ф-т; АІ; історик, архівіст.
61. Вязигін Андрій Сергійович (1867—1919; 35); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХУ; МПК, ХПК; історик, монархіст, чорносотенець.
62. Галицька Марія Францівна.
63. Гатцук Семен Андронович; —; ЧГВАК, НІФТ; Ніжинська комісія; учитель Мглинського повіту Чернігівської обл., історик-краєзнавець.
64. Гендуне Густав Густавович.
65. Гендуне Юлія Густавівна (1869 — після 1906; 33); АІ; —; археолог, член ТвГУАК.
66. Геркевич Віктор Євгенович.
67. Гінце Генріх Едуардович; викладач 4-ї Харківської гімназії.
68. Гогін Володимир Васильович (1872—?; 30); НІФІ; —; викладач, міщанин.
69. Гогін Микола Васильович.
70. Голлобов Яків Георгієвич (1855—1918; 47); Олександрівське технічне училище; КатГСК; журналіст, суспільний діяч.
71. Голубцов Олександр Петрович (1860—1911; 42); МДА; професор; МДА; МПК; 1 (секція 5); богослов, завідувач церковно-археологічного музею МДА.
72. Гордієнко Олександра Єгорівна (?—1910); меценат, суспільна діячка.
73. Городцов Василь Олексійович (1860—1945; 42); військове училище, Пбу, іст.-філ. ф-т; МАТ; МПК; 3 (секція 1); військовий, археолог.
74. Горталов Микола Костянтинович (1863 — після 1917; 39); КЗУ; ТАІЕ КЗУ; історик, викладач гімназії, колекціонер.
75. Гостинопольський Леонід Іванович.
76. Готьє Юрій Володимирович (1873—1943; 29); МУ, іст.-філ. ф-т; МАТ, МПРМ; МПК; історик, археолог.
77. Гоуштецький Іван Осипович.
78. Грейденберг Борис Савелійович (1857 — після 1914; 45); ХУ, мед. ф-т; приват-доцент; психіатр, директор лікарні для душевнохворих.
79. Грот Костянтин Якович (1853—1934; 49); ПБУ, іст.-філ. ф-т; професор; філолог-славіст, архівіст.
80. Грунський Григорій Федорович.
81. Грунський Микола Кузьмич (1872—1951; 30); ХУ, іст.-філ. ф-т; приват-доцент; ХУ; ХПК; мовознавець-славіст.
82. Гурлянд Ілля Якович (1868—1921; 34); ДЮЛ; професор; ЯГУАК; історик, публіцист, драматург, редактор.
83. Гусєв Олександр Миколайович; завідував книжковим складом Харк. Губерн. Земства; автор путівника «Харьков: его прошлое и настоящее в рисунках и описаниях», виданого до XII АЗ.
84. Гутніков Дмитро Васильович.
85. Гутніков Зиновій Васильович (1857—1920; 45); професор; лікар, професор кафедри приватної патології і терапії ВУ терапії Варшавського університету.
86. Давиденко Василь Федорович (1871—1946; 31); ПБДА; —; педагог, засновник першої приватної чоловічої гімназії у Харкові.
87. Данилевич Олександр Юхимович (? — після 191).
88. Данилевич Василь Юхимович (1872—1936; 30); КУ, іст.-філ. ф-т; професор; 3 (секції 1, 3, 5); історик, археолог, нумізмат.
89. Данилевський Василь Якович (1852—1939; 50); ХУ, мед. ф-т; професор; фізіолог.
90. Даценко Григорій Петрович.
91. Дашкевич Валер'ян Іванович; голова правління Товариства дослідників Придністров'я.
92. де-Бай Йосиф Августович (1853—1931; 49); французький археолог, член Паризького географічного товариства.
93. Державін Микола Севостьянович (1877—1953; 25); ПБУ, НІФІ; —; 2 (секції 6, 8); історик, філолог, етнограф, славіст.
94. Десятєв Олександр Володимирович.
95. Діш Андрій Гаврилович.
96. Дмитрієв Микола Андрійович (1867—1908; 35); ХУ, юрид. ф-т; —; видавець, публіцист, діяч полтавської «Прогресу» та Братства тарасівців.
97. Добровольський Петро Михайлович (1871—1910; 31); ЧДС; ЧГУАК; Ніжинська комісія; краєзнавець, управитель ЧГУАК.
98. Добросельський Василь Матвійович; дворянин, чиновник Лебединського повіту.
99. Довнар-Запольський Митрофан Вікторович (1867—1934; 35); КУ, іст.-філ. ф-т; професор; МПК; історик, етног-

раф та фольклорист, джерелознавець, архівознавець, археограф.

100. Дольський Олександр Львович; ВорДС; —; зберігач музею ВГУАК.

101. Дородних Олексій Лаврентійович.

102. Досекін Сергій Васильович (1869—1916; 33); ПБАМ; —; художник.

103. Дрінов Марін Степанович (1838—1906; 64); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХУ; ХПК; 2 (секція 8); болгарський історик і філолог, громадський діяч болгарського національного відродження.

104. Дружинін Н. С.

105. Дубицький Олександр Анатольович.

106. Дубровський Іван Миколайович.

107. Дурново Микола Миколайович (1876—1937; 26); МУ, іст.-філ. ф-т; філолог-славіст.

108. Духовський Володимир Михайлович.

109. Духовський Євген Михайлович.

110. Євсєєв Іван Євсійович (1868—1921; 34); ПБАД; МАТ; філолог-славіст, богослов.

111. Єнуровський Іван Григорович; купець.

112. Єфименко Олександр Яківна (1848—1918; 54); Архангельське училище для дівчат; ХІФТ; ХПК; 2 (секція 4); історик, етнограф.

113. Єфимович Андрій Якович.

114. Жироду Рауль (1882—1944; 20); французький письменник.

115. Жук Борис Косьянович (1878—1960; 24); АІ; —; колекціонер, археолог.

116. Забелін Іван Єгорович (1820—1908; 82); Преображенське училище в Москві; —; МПК; історик, археолог.

117. Завитневич Володимир Зенонович (1853—1927; 49); ПБАД; КДА, ЦАТ КДА; 1 (секція 1); церковний історик, богослов, археолог.

118. Заводинський Фома Вікторович.

119. Зав'ялов Олексій Олександрович (1861—1907; 41); ПБАД; Архів і бібліотека Святого Синода; письменник, педагог.

120. Запорожець Леонід Григорович (1877—?; 25); ХУ, фіз.-мат. ф-т; —; фізик, викладач Харківського комерційного училища.

121. Зарецький Іван Антонович (1857—1936; 45); —; ХПК, Полтавська комісія; 1 (секція 2); археолог, етнограф, земський і громадський діяч, досліджував гончарні промисли Полтавщини.

122. Звенигородська Віра Володимирівна (? — після 1909).

123. Зверев Стефан Григорович (1860—1920; 42); МДА; ВГУАК, ВГСК; МПК, Воронежська комісія; священник, краєзнавець, археограф.

124. Здравомислов Костянтин Якович (1863—1933; 39); ПБАД, АІ; —; бібліограф, історик, письменник, начальник архіву і бібліотеки Святого Синоду.

125. Зернов Дмитро Степанович (1860—1922; 42); МУ, фіз.-мат. ф-т, ПБТУ; професор; МУ, ГНЛ КУ; МПК; механік.

126. Златоверхніков Микола Миколайович; —; КГСК; МПК, Курська комісія.

127. Зосімович Павло Григорович.

128. Іваницький Олексій Михайлович (1854—1920; 48); дворянин, харківський фотограф.

129. Іваницький Сергій Михайлович; —; ПЄІСК.

130. Іванов Василій Васильович; МПК, ХПК; 3 (секції 2, 4, 9); секретар ХГСК.

131. Іконніков Володимир Степанович (1841—1923; 61); КУ, іст.-філ. ф-т; професор; КУ; історик, педагог.

132. Ілларіонов Микола Семенович; член Харківського окружного суду.

133. Іловайський Дмитро Іванович (1832—1920; 70); МУ, іст.-філ. ф-т; професор; МАТ; МПК; історик, критик норманської теорії.

134. Ільїн Олександр Никифорович; ТГУАК.

135. Ірмер Герман Юлійович (1853—?; 49); приват-доцент; ХУ; ХПК; викладач німецької мови в ХУ.

136. Кадлубовський Арсеній Петрович (1867—1921; 35); НІФІ; приват-доцент; ХУ; ХПК; 1 (секція 6); літературознавець, письменник.

137. Каллаш Володимир Володимирович (1866—1918; 36); МУ, іст.-філ. ф-т; —; МПК; літературознавець, фольклорист, бібліограф.

138. Каньшин Віктор Павлович (1863—?; 39); ОБЮА, АІ; —; кадровий військовий.

139. Карський Юхим Федорович (1860—1931; 42); НІФІ; професор; ВУ; 1 (секція 6); мовознавець, філолог-славіст.

140. Катрухін Олександр Михайлович (1859—?; 43); Харківська гімназія; —; письменник, історик, етнограф.

141. Кашпровський Євменій Іванович; —; НІФТ; колезький радник.

142. Квачала Іван Іванович (1862—1934; 40); ЛУ; професор; ДУ; філософ, релігієзнавець.

143. Кірпичников Олександр Іванович (1845—1903; 57); МУ, іст.-філ. ф-т; професор; МУ, МАТ, МПРМ; МПК; 1 (секція 7); філолог, краєзнавець, культуролог.

144. Ковалевський Максим Максимович (1855—1916; 47); ХУ, юрид. ф-т; професор; 1 (секція 2); історик, юрист, соціолог; його доповідь на з'їзді читав О. І. Маркевич.

145. Козлов Володимир Михайлович (?—1909); голова правління Харківського товариства писемності.

146. Козлянінов Федір Григорович; полковник лейб-гвардії Кінного полку, колекціонер.

147. Комаров Аполлон Петрович (1859—?; 43); ПБТІ; —; інженер-технолог, вчений, викладач ХТІ.

148. Кондаков Никодим Павлович (1844—1925; 58); МУ, іст.-філ. ф-т; професор; ТЛСП; МПК; історик мистецтва, візантиніст, археолог.

149. Корабльов Василь Миколайович (1873—1936; 29); ПБУ, іст.-філ. ф-т; філолог-славіст, історик літератури, викладач гімназії.

150. Корсаков Дмитро Олександрович (1843—1919; 59); КЗУ, іст.-філ. ф-т; професор; КЗУ; МПК; історик, дворянин.

151. Костиков Леонід Васильевич (1869—1941; 33); АІ, ПБУ; —; мистецтвознавець, етнограф, колекціонер, кореспондент Етнографічного відділу Російського музею.

152. Котов Олександр Федорович; —; ХПК.

153. Кочубинський Олександр Олександрович (1845—1907; 57); МУ, іст.-філ. ф-т; професор; НУ, ОПС; МПК; філолог, історик-славіст, археолог.

154. Краснов Андрій Миколайович (1862—1915; 40); ПБУ, природниче відділення; професор; ХУ; МПК, ХПК; 1 (секція 2); геоботанік, ґрунтознавець, географ.

155. Красуський Іван Адамович (1866—1937; 36); КУ, фіз.-мат. ф-т, ХТІ; приват-доцент; хімік, інженер-технолог.

156. Крафт Гуго (1853—1935; 49); французький мандрівник і фотограф.

157. Краянський Едуард Карлович; колезький секретар.

158. Кричевський Василь Григорович (1872—1952; 30); ХЗТУ; —; маляр, архітектор, графік.

159. Кропивницький Марко Лукич (1840—1910; 62); драматург, письменник, актор.

160. Кудрявцев Віктор Михайлович.

161. Кулаковський Юліан Андрійович (1855—1919; 47); МУ, класична філологія; професор; КУ; 1 (секція 7); історик, археолог, антикознавець.

162. Кулжинський Іван Пантелеймонович (1880—1947; 22); КПІ; —; агроном.

163. Куліков Борис Павлович.

164. Кулішов Володимир Африканович.

165. Кульватенко Костянтин Костянтинович.

166. Кушлеваський Микола Осипович (1848 — після 1918; 54); ХУ, юрид. ф-т; професор; ХПК; правознавець, доктор державного права, ректор ХУ.

167. Лагутинський Олексій Миколайович.

168. Лебедєв Амфіан Степанович (1833—1910; 69); МДА; професор; ХУ; МПК, ХПК; 1 (секція 4); історик церкви, богослов.

169. Левінстім Август Адольфович (1857—1915; 45); МУ, юрид. ф-т; ЮТ ХУ; правознавець-криміналіст, суддя, адвокат, член Харківської судової палати, колекціонер.

170. Левитський Володимир Фавстович (1854—1939; 48); НУ, юрид. ф-т; професор; ЮТ ХУ; історик народного господарства, економіст.

171. Левицький Микола Васильович (1836—?; 66); МА ГШ; —; дворянин, генерал-лейтенант.

172. Левшин Олексій Федорович.

173. Леонтьєв Іван Іванович; ВолГСК.

174. Лескевіч Микола Олексійович.

175. Лісєєв Михайло Іванович (1849—1911; 53); КДА; професор; Ніжинська комісія; історик церкви, один із фундаторів НІФТ, член ЧГАК.
176. Лінда Михайло Дмитрович; ХІФТ; ХПК; викладач першої чоловічої гімназії у Харкові.
177. Линниченко Іван Андрійович (1857—1926; 45); КУ, іст.-філ. ф-т; професор; НУ, ОТІС; МПК; історик, славіст, археограф, кримознавець.
178. Липовський Олександр Лаврентійович (1867—1942; 35); ПбУ, іст.-філ. ф-т; РБТ; 2 (секція 8); літературознавець, один із авторів Енциклопедичного словника Брокгауза і Ефрона.
179. Литвинова Пелагея Іванівна (1833—1904; 69); етнограф, фольклорист.
180. Ліхтенштейн Гуго Карлович; —; ТІС ПГ.
181. Логінов Петро Іванович.
182. Лонткевич Євген Федорович (1859 — після 1917; 43); Ніжинський ліцей; —; чиновник, статський радник, директор гімназії у Ростові-на-Дону.
183. Лопатинський Лев Григорович (1842—1922; 60); ЛьУ; —; 1 (секція 6); лінгвіст, етнограф, дослідник мов народів Кавказу.
184. Лотоцька Антоніна Павлівна.
185. Лотоцький Володимир Костянтинович; ВДС; —; надвірний радник.
186. Лук'янов Григорій Григорович; —; МА МЮ; 1 (секція 2).
187. Львов Андрій Андрійович.
188. Люба-Радзимицький Сигізмунд Володимирович (1843—1928; 59); —; ВолГСК.
189. Ляскоронський Василь Григорович (1859—1928; 43); КУ, іст.-філ. ф-т; ІТНЛ КУ; історик, археолог, етнограф, нумізмат, картограф.
190. Лященко Аркадій Іоакимович (1871—1931; 31); ПбУ, іст.-філ. ф-т; РБТ; історик літератури, бібліограф.
191. Максимейко Микола Олексійович (1860—1941; 42); КУ, юрид. ф-т; професор; ХУ, ЮТ ХУ; МПК, ХПК; 1 (секція 4); історик права.
192. Максимов Микола Григорович.
193. Максимова Віра Федорівна.
194. Малинка Олександр Никифорович (1865—1941; 37); НІФІ; —; етнограф, фольклорист, член Чернігівської та Полтавської археографічних комісій.
195. Малченко Василь Степанович (1861 — після 1923; 41); МУ, юрид. ф-т; ПГУАК; 1 (секція 5); чиновник, юрист, архівіст Дмитрівського пов. Курської губ.
196. Мандрика Василь Олексійович (1842—1932; 60); бухгалтер цукрового заводу Лебединського пов. Харківської губ.
197. Маркевич Олексій Іванович (1847—1903; 58); НУ, іст.-філ. ф-т; професор; ІФТ НУ, ОТІС, ТГУАК; МПК; 1 (секція 2); історик, історіограф.
198. Маркевич Арсеній Іванович; поміщик, власник маєтку в Лишцях.
199. Масальський Павло Миколайович (1860—1918; 42); МУ, юрид. ф-т; КГУАК; чиновник, державний діяч.
200. Маслов Михайло Олексійович (1865—?; 37); ХУ, іст.-філ. ф-т; приват-доцент; ХПК; філолог, мовознавець.
201. Матвєєв Антон Миколайович.
202. Машковцов Олександр Аркадійович; занесений до дворянської родословної книги Казанської губ.
203. Медіш Максим Михайлович; попечитель нижчої сільськогосподарської школи в с. Асіївка.
204. Межлаук Іван Мартинович; ЛУ; —; дворянин, статський радник, директор Новохоперської чоловічої гімназії.
205. Мельник Катерина Миколаївна (1859—1942; 43); Вищі жіночі курси в Києві; ІТНЛ КУ; 1 (секція 1); історик, археолог, перекладач, громадська діячка.
206. Метлін Яків Соломонович.
207. Мигалев Григорій Іванович.
208. Міллер Дмитро Петрович (1862—1913; 40); ХУ, іст.-філ. ф-т; ХІФТ; ХПК; 1 (секція 9); історик, краєзнавець, дослідник правової історії Гетьманщини й Слобожанщини XVIII ст.; помічник бібліотекаря бібліотеки ХУ, учень Д. І. Багалія.
209. Мініз Ілля Єгорович.
210. Миронов Олександр Олександрович.
211. Миронов Олексій Максимович (1866—1929; 36); ХУ, іст.-філ. ф-т; приват-доцент; мистецтвознавець, історик мистецтва.
212. Міхновський Микола Іванович (1873—1924; 29); КУ, юрид. ф-т; політичний і громадський діяч, адвокат, публіцист, ідеолог українського націоналізму; член Братства тарасівців, засновник Української народної партії, автор брошури «Самостійна Україна».
213. Могилянський Микола Михайлович (1871—1933; 31); ПбУ, фіз.-мат. ф-т; співробітник Музею антропології АН у Петербурзі, завідувач етнографічного відділу Російського музею.
214. Морозов Іона Михейович; агроном Харківського сільськогосподарського училища.
215. Мочульський Василь Миколайович (1856—1920; 46); НУ, іст.-філ. ф-т; професор; НУ, ОТІС; 1 (секція 2); історик культури і літератури, історіограф.
216. Музиченко Олександр Федорович (1875—1937; 27); НІФІ; —; 1 (секція 8); вчитель чоловічої гімназії в Одесі, з часом професор педагогіки, відомий діяч народної освіти.
217. Назар'єв Олексій Федотович.
218. Нарбеков Василь Андрійович (1862—1932; 40); КзДА; професор; КзДА; професор кафедри церковної археології і літургії; член товариства археології, історії та етнографії при КзУ.
219. Нечаєв Володимир Єгорович.
220. Никифоров Олександр Миколайович.
221. Никицький Тимофій Миколайович.
222. Ніценко Федір Андрійович (1832—?; 70); ПбБУ; —; архітектор.
223. Новицький Степан Олександрович.
224. Новодворська Віра Іванівна.
225. Норцов Олексій Миколайович (1859—1922; 43); —; ТмГУАК; дворянин, історик, голова ТмГУАК.
226. Ордінський Олександр Васильович.
227. Орешников Олексій Васильович (1855—1933; 47); —; РІМ; МПК; нумізмат, сфрагіст, геральдист, колекціонер, музейний діяч.
228. Орлов Олександр Миколайович.
229. Остроумов Михайло Андрійович (1847—1920; 55); МДА; професор; ХУ; МПК, ХПК; 1 (секція 5); філософ, фахівець в галузі церковного права.
230. Павлов Олексій Петрович (1854—1929; 48); МУ, фіз.-мат. ф-т; професор; МУ; МПК; геолог, палеонтолог.
231. Павлуцька Софія Опанасівна; дружина Г. Г. Павлуцького.
232. Павлуцький Григорій Григорович (1864—1924; 38); КУ, іст.-філ. ф-т; професор; КУ, ІТНЛ КУ; історик мистецтва, дослідник стародавнього зодчества, іконопису.
233. Падалка Лев Васильович (1859—1927; 43); КУ, іст.-філ. ф-т; Полтавська комісія; 2 (секції 2, 4); статист, історик, археолог, етнограф, краєзнавець; знаходився під наглядом поліції за українофільські настрої і краєзнавчу діяльність.
234. Падарин Микола Андрійович (1854 — бл. 1926; 48); ПбУ, іст.-філ. ф-т; педагог, літератор, викладач Харківських жіночих гімназій і реального училища.
235. Памфілов Леонтій Іванович.
236. Певний Петро Михайлович; купець 2-ї гільдії; скульптор; виготовив пам'ятник, встановлений на могилі І. П. Котлярєвського.
237. Пєдаєв Дмитро Кіндратович (1873—1936; 29); ХУ, фіз.-мат. ф-т; геофізик.
238. Перелешин Володимир Олександрович; 1 (секція 1); поміщик, землемір Воронежської губернії.
239. Петров Микола Іванович (1840—1921; 62); КДА; професор; КДА, ЦАТ КДА; 1 (секція 6); історик літератури і науки, літературознавець, мистецтвознавець, археолог, краєзнавець.
240. Петухов Євген В'ячеславович (1863—1948; 39); ПбУ, іст.-філ. ф-т; професор; ДУ; історик літератури, доктор російської словесності.
241. Пількевич Олександр Меркурійович (1877—1922; 25); КІПОУ; —; знаходився на військовій службі у Харкові.
242. Пєскунов Михайло Федорович (1867—?; 35); ПбАМ; —; художник-архітектор, працював в художньому училищі у м. Харків.
243. Платонов Сергій Федорович (1860—1933; 42); ПбУ, іст.-філ. ф-т; професор; ПбУ; АК МНО; МПК; 1 (секція 9); історик, педагог.

244. Плохинський Михайло Мілетійович (1864—?; 38); ХУ, іст.-філ. ф-т; ХПК; викладач історії Харківської гімназії.

245. Піддубний Іван Петрович.

246. Покровський Олександр Михайлович (1868 — після 1926; 34); приват-доцент; ХПК; 3 (секції 1,2); географ, історик.

247. Покровський Микола Васильович (1848—1917; 54); ПбДА; професор; АІ, ПбДА, РАТ; МПК; археолог, директор АІ.

248. Поліванов Володимир Миколайович (1848—1915; 54); КзУ, юрид. ф-т; СГУАК; 1 (секція 4); дворянин, дійсний статський радник, голова СГУАК.

249. Поляков Михайло Іванович.

250. Понизовський.

251. Пономарьов Степан Миколайович.

252. Пономаренко Василь Мойсейович.

253. Попов.

254. Попов Митрофан Олексійович (1843—1905; 59); ХУ, мед. ф-т; професор; ХУ; МПК, ХПК; анатом.

255. Попов Харитон Іванович (1834—1925; 68); домашня освіта; Донське відділення ПК; 1 (секція 4); донський краснавець, історик, археолог, журналіст, завідувач Новочеркаським (Донським) музеєм.

256. Похваловський Федір Федорович (?—1907); —; ОГУАК; дворянин, зберігач Орловського губернського музею.

257. Правдін (Євламій Іванович)? (1841—1913; 61); Шуйське духовне училище; —; протоієрей, ймовірно оглядач, кореспондент журналу «Исторический вестник».

258. Преображенський Веніамін Сергійович (1876—1945; 26); КДА; ВГУАК; викладач ВДС, чоловічої недільної школи, ВСЖУ; в майбутньому єпископ Василій Кінешемський.

259. Проскурніков Тимофій Васильович (? — після 1916); ХУ; —; викладач історії та географії Олександрівської чоловічої гімназії м. Короча Курської губернії, статський радник.

260. Прутченко Дмитро Петрович; АІ, Миколаївське інженерне училище; —; співробітник АІ.

261. Путятін Павло Арсенійович (1837—1919; 65); —; РАТ; князь, антрополог, етнограф, археолог, колекціонер.

262. Радаков Віктор Миколайович (1864—1929; 38); ХУ, юрид. ф-т; дворянин, голова слов'яно-сербської повітової земської управи.

263. Радакова Олена Петрівна (?—1910); 1 (секція 2); історик, етнограф, автор праць з історії України першої половини XVIII ст.

264. Радваловський Йосиф Васильович.

265. Раєвський Лев Семенович; отець (священик).

266. Раєвський Сергій Олександрович (1844—1940; 58); ХУ, фіз.-мат. ф-т; дворянин, освітній діяч, дійсний статний радник.

267. Раєвський Олександр Сергійович; —; РБТ; МПК.

268. Ревеліоті Лев Ксенофонович (1859 — після 1915; 43); колезький секретар.

269. Редін Єгор Кузьмич (1863—1908; 39); НУ, іст.-філ. ф-т; приват-доцент; ХУ; МПК, ХПК (секретар); 1 (секція 3); історик мистецтва, археолог.

270. Редькін Петро Васильович.

271. Рогожин Володимир Миколайович (1860—1909; 42); —; МАТ; МПК; бібліограф, член МАТ.

272. Рогожин Іван Федорович.

273. Роджественський Микола Вікторович (1873—1920; 29); МПК; архівіст, діловод МРА МІС.

274. Ривкінд Євген Костянтинович.

275. Рябінін Іван Матвійович (1834—1912; 68); краснавець м. Путивля, купець І гільдії, мировий суддя, церковний староста Спасо-Преображенського собору.

276. Савва Володимир Іванович (1865—1920; 37); НІФІ; приват-доцент; ХУ; ХПК; 1 (секція 7); історик, розстріляний.

277. Савьолов Дмитро Михайлович (1882—1938; 20); ПбУ, іст.-філ. ф-т; слухач АІ; студент.

278. Савьолов Леонід Михайлович (1868—1947; 34); Орловський кадєтський корпус; ВГУАК; МПК, Воронежська комісія; 1 (секція 1); історик, фахівець з геналогії, колекціонер; повітовий предводитель дворянства, почесний

мировий суддя Воронежської губ., голова повітової земської управи.

279. Савінов Михайло Петрович; —; ХІФТ.

280. Савицький Ніл Петрович (1860 — після 1909; 42); дворянин, громадський діяч, філантроп, літератор.

281. Салтикова Марія Миколаївна (1873 — після 1921; 29); гімназія Оболенської; —; педагог, керівник суботньої єврейської школи для жінок у Харкові.

282. Самбурський Костянтин Іванович (? — після 1918); духовне училище; —; дяк Преображенської церкви Чернігівської єпархії.

283. Самойлов Сергій Миколайович.

284. Самоквасов Дмитрій Яковлевич (1843—1911; 59); ПбУ, юрид. ф-т; професор; МУ, МАТ; МПК; 3 (секції 1, 9); археолог, історик права; керівник МА МЮ.

285. Свербеєв Михайло Дмитрович (1848—1903; 54); —; ВГУАК; чиновник канцелярії київського генерал-губернатора, в 1877 р. відряджений в розпорядження воронезького губернатора.

286. Северин Іван Митрофанович (1881—1964; 21); студент Миргородської художньо-промислової школи; художник.

287. Селегень Сергій Михайлович.

288. Селіванов Олександр Федорович (1856—1919; 46); ХУ, АІ; —; архівіст, краснавець м. Пензи, археограф.

289. Селіванов Олексій Васильович (1851—1915; 51); слухач МУ; ВолГУАК; зоолог, археолог.

290. Сентюрін Сергій Миколайович (1862—1916; 40); ПбУ, АІ; —; керівник канцелярії Топографічного управління ГУГШ.

291. Седінський Євген (Євфимій) Йосифович (1859—1937; 43); КДА; ПСІСК; священик, історик, археолог, член ІТНЛІ.

292. Сізов Володимир Іллєч (1840—1904; 62); МУ, юрид. ф-т; МАТ, РІМ; МПК; 1 (секція 1); археолог, художній критик; вчений секретар і зберігач РІМ.

293. Симоні Павло Костянтинович (1859—1939; 43); ПбУ, іст.-філ. ф-т; 1 (секція 6); філолог-палеограф, джерелознавець, бібліограф, діловод відділення російської мови і словесності при Академії наук.

294. Синельников Микола Петрович.

295. Синельников Петро Іллєч.

296. Синявський Антін Степанович (1866—1951; 36); КУ, іст.-філ. ф-т; КНТ; директор комерційної школи у Катеринославі, географ, історик, педагог.

297. Сипягін Олександр Григорович (1875—1941; 27); ХУ, фіз.-мат. ф-т; дворянин, викладач природничих наук і географії в Харківській гімназії.

298. Скидан Володимир Васильович (1858 — після 1922; 44); —; ТЛВКО; радник Кубанського обласного правління.

299. Скрилеко Антоніна Антонівна; 1 (секція 1); помічниця й особиста секретарка В. Хвойко, співробітниця Музею старожитностей та мистецтв.

300. Скринченко Дмитро Якович (1874—1947; 28); КзДА; ПАК; богослов, публіцист, історик, педагог.

301. Солнцев Павло Олександрович; протоієрей Олександр-Невської домової церкви 1-ї Харківської гімназії.

302. Соловій Сергій Вікторович (1862—1913; 40); ХУ, іст.-філ. ф-т; приват-доцент; ХУ; МПК, ХПК; історик літератури.

303. Спаський Федір Васильович.

304. Спесівцев Василь Феоктистович (1861—1905; 41); духовна семінарія; —; 1 (секція 1); священик, археолог-аматор зі слободи Райгородок.

305. Стровський Никанор Андрійович; дворянин з Рязанської губернії.

306. Старицький Микола Павлович.

307. Старченко Венедикт Акимович.

308. Степович Андронік Іоаникієвич (1857—1935; 45); Колегія Павла Галагана; приват-доцент; ІТНЛІ; 1 (секція 8); літературознавець-славіст, перекладач.

309. Стефані Адриан Вікторович.

310. Стевик Юлій Осипович (1843—1910; 59); ВдУ; —; викладач гімназії.

311. Столбцов Сергій Андрійович.

312. Сторожевський С. Н.

313. Стрижевський Гаврило Якович (1838—?; 64); ХУ, КУ, іст.-філ. ф-т; директор Бахмутської чоловічої гімназії.

314. Стрижевський Григорій Гаврилович.
315. Сумцов Микола Федорович (1854—1922; 48); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХУ; МПК, ХПК; 1 (секція 2); фольклорист, етнограф, літературознавець; голова ХІФТ.
316. Сисоєв Василь Михайлович (1864—1933; 38); МУ, іст.-філ. ф-т; ТЛВКО; МПК, Кубанське відділення ПК; 1 (секція 7); викладач Катеринодарської чоловічої гімназії; краєзнавець, археолог.
317. Твердохлібов Олександр Дмитрович (1840—?; 62); учитель повітового училища і жіночої прогімназії в м. Охтирка, садовод, етнограф.
318. Тевяшов Володимир Миколайович (1840—1919; 62); —; ВГУАК; Воронезька комісія; краєзнавець, археолог.
319. Тимофеев Тимофій Юхимович (1873—1922; 29); ХУ; —; зоолог, лаборант зоотомічного кабінету ХУ.
320. Тиховський Павло Іванович (1866—?; 36); ВДС; —; філолог.
321. Тиховський Ювеналій Іванович (1868—1919; 34); ВДС; —; 2 (секція 6); титулярний радник, кандидат богослов'я, викладач ВДС.
322. Томіліна Олександра Іванівна.
323. Трифільєв Євген Парфенович (1867—1925; 35); ХУ, іст.-філ. ф-т; приват-доцент; ХУ; ХПК; 1 (секція 1); історик, археолог.
324. Трінклер Микола Петрович (1859—1925; 43); ХУ, мед. ф-т; приват-доцент; хірург, учений, педагог.
325. Троїцький Микола Іванович (1851—1920; 51); МДА; —; МПК; 1 (секція 5); богослов, археолог, краєзнавець, засновник першого музею Тульської губернії «Палата старожитностей», член МАТ.
326. Трофимов Михайло Михайлович; поручик запасу, земський начальник.
327. Трунов Михайло Павлович (1867—1942; 35); МУ, мед. ф-т; —; Воронезька комісія; лікар, краєзнавець.
328. Трутовський Володимир Костянтинівич (1862—1932; 40); —; МАТ, МНТ; МПК (секретар); нумізмат, історик, сходовознавець, син художника К. А. Трутовського.
329. Трутовський Сергій Олександрович; дворянин, надвірний радник.
330. Туманов Михайло Миколайович; викладач російської мови і словесності Одеської жіночої гімназії.
331. Тюменев Дмитро Герасимович (1859—1928; 43); КДА; ВГСК; викладач історії ВорДС, член ВЦІАК, секретар ВГСК.
332. Уваров Микола Митрофанович (1861—1942; 41); ПБАМ; —; маляр, портретист, графік з Богодухова на Харківщині.
333. Уварова Катерина Олексіївна (1864—1953; 38); домашня освіта; графиня, донька П. С. Уварової, фрейліна, викладач у Маріїнському Донському інституті.
334. Уварова Проксія Олексіївна (1860—1934; 42); домашня освіта; графиня, донька П. С. Уварової, фрейліна.
335. Уварова Проксія Сергіївна (1840—1924; 62); домашня освіта; МАТ; МПК (голова); графиня, археолог, історик.
336. Устинов Володимир Михайлович (1870—1941; 32); ПБУ, юрид. ф-т; приват-доцент; правознавець, педагог, дослідник історії права.
337. Ушаков Федір Олексійович (1850—1914; 52); ОВУ; Псковське археологічне товариство; дворянин, генерал-майор, історик, краєзнавець.
338. Фавр Володимир Єгорович (1852—1923; 50); ХУ; —; живописець, пейзажист.
339. Фавр Іван Володимирович.
340. Федоровський Микола Олександрович; —; ХІФТ; ХПК.
341. Фейерейзен Арнольд Іоанович; приват-доцент; Вчене естонське товариство при Юрївському університеті.
342. Фенев Степан Євграфович (1856—?; 46); вища; шкільний учитель.
343. Філевський Іоан (1865—1925; 37); КДА; —; ХПК; священник, історик, духовний публіцист.
344. Філіпов Микола Миколайович.
345. Фомін Петро Георгієвич (1866—1938; 36); КДА; —; священник, історик церковного мистецтва, учитель 3-ї Харківської чоловічої і 2-ї Харківської жіночої гімназій.
346. фон Гальбон.
347. фон Дитмар Микола Федорович (1865—1919; 37); ПБДГУ, П6У, юрид. + фіз.-мат. ф-т; промисловець, підприємець, громадський і політичний діяч.
348. фон Штерн Ернст Романович (1859—1924; 43); ЛУ + ДУ; професор; НУ, ІФТ НУ, ОТГС; МПК; 1 (секція 1); науковець, історик, філолог.
349. Халанський Михайло Георгійович (1857—1910; 45); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХУ; ХПК; 1 (секція 8); фольклорист, мовознавець, історик літератури, дослідник усної словесності; вивчав билини, південнослов'янський епос, думи і давньоруські літературні пам'ятки.
350. Харламов Василь Акимович (1875—1957; 27); МУ, іст.-філ. ф-т; студент.
351. Харциев Василь Іванович (1866—?; 36); ХУ, іст.-філ. ф-т; філолог, викладач Харківського реального училища.
352. Хаханов Олександр Соломонович (1866—1912; 36); МУ, іст.-філ. ф-т; професор; ЛІСМ; МПК; 1 (секція 5); викладач грузинської словесності.
353. Хваленський Василь Іванович (1864—?; 38); директор Ревельської Олександрівської гімназії.
354. Хвойко Вікентій Вячеславович (1850—1914; 52); комерційне училище у Празі; —; 1 (секція 1); археолог (його доповідь на з'їзді читав І. А. Лінніченко).
355. Ходжопуло Гаврило Ілліч; поміщик Ізюмського повіту, на землях якого відбувалися розкопки до XII АЗ (Стратилатівка).
356. Хоткевич Гнат Мартинович (1878—1938; 24); ХТІ, технічний ф-т; 1 (секція 2); бандурист, композитор, мистецтвознавець, етнограф, педагог, організатор концерту кобзарів і лірників на XII АЗ.
357. Хрульов Степан Степанович (1860—1913; 42); П6У, юрид. ф-т; начальник Головного тюремного управління, дійсний статський радник.
358. Хрущов Павло Дмитрович (1849—1909; 53); ДУ; професор; фізико-хімік, викладач у ХУ.
359. Хрущова Лизавета Олексіївна; дружина професора П. Д. Хрущова.
360. Хрущова Марія Павлівна (1882—1903; 20); донька професора П. Д. Хрущова.
361. Хрущова Ніна Павлівна (?—1960); донька професора П. Д. Хрущова.
362. Чауне Юлій Семенович (1862—1930; 40); ПБАМ; —; архітектор, художник, педагог латвійського походження, голова ради євангелічно-лютеранської громади Вознесіння.
363. Цветков Іван Федорович; КЦІАТ.
364. Целепі Леонід Миколайович (1856—?; 46); П6У, юрид. ф-т; судовий слідчий, археолог, дійсний член АІ.
365. Цукерман Костянтин Якович (1866—?; 36); КВУ; —; військовий, офіцер для посилення Головного управління козацьких військ, помічник столоначальника Головного управління військово-навчальних закладів; капітан.
366. Чеканов Микола Олександрович.
367. Четиркін Іван Дмитрович (1846—1904; 56); КГВАК; —; МПК; калузький археолог, голова КГВАК.
368. Чехов Микола Володимирович (1865—1947; 37); П6У, іст.-філ. ф-т; КНТ; учений, педагог, завідував училищем і школами Катерининської залізниці, читав лекції з історії російської літератури в Катеринославському народному університеті.
369. Чирко Пилип Антонович (1859—1928; 43); ПБАМ; —; художник, живописець, передвижник.
370. Чурилин Іоасаф Андрійович; великий землевласник, займався торгівлею і шовководством; кореспондент газети «Харьковские губернские ведомости».
371. Шамонін Микола Миколайович; директор Костромської чоловічої гімназії, член КГУАК.
372. Шатилов Петро Іванович (1869—1921; 33); ХУ, мед. ф-т; лікар-інфекціоніст, член Харківського медичного товариства.
373. Шаховський Михайло Львович (1846—1912; 56); ППКП; князь, харківський земський діяч, почесний мировий суддя.
374. Шевченко Никифор Евтропівч (1847 — після 1917; 55); ХУ; —; директор реального Ізюмського училища.
375. Шейгиль Іван Антонович.
376. Шелухін Андрій Павлович (1871—1931; 31); КУ, фіз.-мат. ф-т; архівіст, музеєзнавець, педагог, зберігач Му-

зею українських старожитностей В. В. Тарновського в Чернігові.

377. Шимков Андрій Петрович (1839 — після 1909; 63); ХУ, фіз.-мат. ф-т; професор; фізик, почесний мировий суддя, земський діяч.

378. Шихов Василь Васильович (1843—1920; 59); МУ, фіз.-мат. ф-т; директор Харківського реального училища, дійсний статський радник.

379. Шульц Георгій Федорович (1853—1908; 49); ХУ, іст.-філ. ф-т; професор; ХПК; філолог.

380. Щербатов Борис Сергійович (1837—1921; 65); князь, предводитель дворянства Харківської губ., брат П. С. Уварової.

381. Щербатова Ганна Борисівна (1872—1959; 30); княжна, донька Б. С. Щербатова, племінниця П. С. Уварової.

382. Щербатова Марія Борисівна (1877—1960; 25); княжна, донька Б. С. Щербатова, племінниця П. С. Уварової.

383. Щербачов Юрій Миколайович (1851—1917; 51); МУ, юрид. ф-т; дипломат, статський радник, археограф, історик, геніолог.

384. Щуров Сергій Петрович (1866—1930; 36); Московське комерційне училище; МНТ; помічник зберігача відділу витончених мистецтв і класичних старожитностей у Румянцевському музеї.

385. Єристов Степан Іванович.

386. Язиков Борис Миколайович.

387. Якимов Костянтин Васильович (1839/1840—?; 62); чиновник.

388. Янчук Микола Андрійович (1859—1921; 43); МУ, іст.-філ. ф-т; МПРМ, ТЛПАЕ МУ; МПК, Полтавська комісія; 1 (секція 1); славіст, мовознавець, етнограф; співробітник Румянцевського музею; член Етнографічного товариства, МАТ та ін.; редактор часопису «Этнографическое обозрение».

389. Яригін Олексій Капитонович; —; ЧГУВАК; Ніжинська комісія; керівник канцелярії чернігівського губернатора, займався дослідженням старих укріплень Чернігова.

390. Ясинський Антон Микитович (1864—1933; 38); КУ, іст.-філ. ф-т; професор; ДУ; історик-медієвіст, педагог, викладач Дерптського (Юр'ївського) університету.

391. Ясинський Михайло Микитович (1862—1935; 40); КУ, юрид. ф-т; професор; КУ, ІТНЛ КУ; історик права, археограф.

392. Ясинський Павло Африканович (1839—?; 63); ХУ, мед. ф-т; професор; лікар, акушер-гінеколог.

393. Ястремський Василь Іванович.

394. Ящуржинський Хрисанф Петрович (1852—1923; 50); КУ, ВУ, іст.-філ. ф-т; ІФТ НУ; археолог, етнограф, педагог; викладач Одеського інституту ім. імператора Миколи I та жіночої гімназії; член Таврійської ученої архівної комісії, Одеського товариства історії і старожитностей, Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтва.

Список скорочень установ. АІ — Археологічний інститут у Петербурзі; АК МНО — Археографічна комісія Міністерства народної освіти; ВГСК — Воронежський губернський статистичний комітет; ВГУВАК — Воронежської губернської ученої архівної комісії; ВДС — Волинська духовна семінарія; ВДУ — Віденський університет; ВЕЖУ — Воронежське єпархіальне жіноче училище; ВолГСК — Волинський губернський статистичний комітет; ВолГУВАК — Володимирська губернська учена архівна комісія; ВорДС — Воронежська духовна семінарія; ВУ — Варшавський університет; ВЦАК — Воронежський церковний історико-археологічний комітет; ГУГШ — Головне управління Генерального штабу; ДУ — Дерптський (Юр'ївський) університет; ДЮЛ — Демидівський юридичний лицей у Ярославлі; ІТНЛ КУ — Історичне товариство Нестора-Літописця при КУ; ІФТ НІФІ — Історико-філологічне товариство при Ніжинському історико-філологічному інституті князя Безбородька; ІФТ НУ — Історико-філологічне товариство при Новоросійському університеті; КатГСК — Катеринославський губернський статистичний комітет; КВУ — Костянтинівське військово училище; КГВАК — Калузька губернська учена архівна комісія; КГСК — Курський губернський статистичний комітет; КГУВАК — Костромська губернська учена архівна комісія; КДА — Київська духовна академія;

КЗДА — Казанська духовна академія; КзУ — Казанський університет; КНТ — Катеринославське наукове товариство; КПІ — Київський політехнічний інститут; КПЮУ — Київське піхотне юнкерське училище; КУ — Київський університет; КЦАТ — Калузьке церковне історико-археологічне товариство; ЛвУ — Львівський університет; ЛІСМ — Лазаревський інститут східних мов; ЛУ — Лейпцизький університет; МА ГШ — Миколаївська академія Генерального штабу; МА МЮ — Московський архів Міністерства юстиції; МАТ — Московське археологічне товариство; МГА МІС — Московський головний архів Міністерства іноземних справ; МДА — Московська духовна академія; МНТ — Московське нумізматичне товариство; МПК — Московський попередній комітет; МПРМ — Московський публічний і Рум'янцевський музей; МУ — Московський університет; НІФІ — Ніжинський історико-філологічний інститут князя Безбородька; НІФТ — Ніжинський історико-філологічне товариство; НЛ — Ніжинський лицей князя Безбородька; НУ — Новоросійський університет в Одесі; ОВУ — Олександрівське військово училище; ОВЮА — Олександрівська військово-юридична академія; ОГУВАК — Орловська губернська учена архівна комісія; ОТИС — Одеське Товариство історії та старожитностей; ПАК — Пермська архівна комісія; ПбАМ — Петербурзька академія мистецтв; ПбБУ — Петербурзьке будівельне училище; ПбДА — Петербурзька духовна академія; ПбДГУ — Петербурзький державний гірничий університет; ПбІФІ — Петербурзький історико-філологічний інститут; ПбТІ — Петербурзький технологічний інститут; ПбУ — Петербурзький університет; ППКП — Петровський Полтавський кадетський корпус; ПГУВАК — Пермська губернська учена архівна комісія; ПЄІСК — Подільський єпархіальний історико-статистичний комітет; РАТ — Руське археологічне товариство у Петербурзі; РБТ — Російське бібліологічне товариство; РІМ — Російський історичний музей в Москві; СГУВАК — Симбірська губернська учена архівна комісія; ТАІЕ КзУ — Товариство археології, історії та етнографії при Казанському університеті; ТвГУВАК — Тверська губернська учена архівна комісія; ТГУВАК — Таврійська губернська учена архівна комісія; ТІС ПГ — Товариство історії і старожитностей Прибалтійських губерній; ТЛВКО — Товариство любителів вивчення Кубанської області; ТЛПАЕ МУ — Товариство любителів природознавства, антропології і етнографії при Московському університеті; ТЛСП — Товариство любителів стародавньої писемності; ТмГУВАК — Тамбовська губернська учена архівна комісія; ХГСК — Харківський губернський статистичний комітет; ХЗТУ — Харківське залізнично-технічне училище; ХІФТ — Харківське історико-філологічне товариство; ХПК — Харківський попередній комітет; ХТІ — Харківський технологічний інститут; ХУ — Харківський університет; ЦАТ КДА — Церковно-історичне і археологічне товариство при Київській духовній академії; ЧГУВАК — Чернігівська губернська учена архівна комісія; ЧДС — Чернігівська духовна семінарія; ЮТ ХУ — Юридичне товариство при Харківському університеті; ЯГУВАК — Ярославська губернська учена архівна комісія.

Секції в базі даних: 1 — первісні старожитності; 2 — історико-географічні та етнографічні старожитності; 3 — пам'ятки мистецтв, нумізматика, сфрагістики; 4 — побут домашній, господарський, громадський, юридичний і військовий; 5 — церковні старожитності; 6 — старожитності писемності та мови; 7 — старожитності класичні, візантійські, східні та західноєвропейські; 8 — слов'янські старожитності; 9 — археографічні пам'ятки.

ЛІТЕРАТУРА

Антонович, В. 1900. К вопросу о галицко-русской литературе. *Киевская старина*, 68 (3), с. 396-423.

Известия... 1902. *Известия XII археологического съезда в Харькове, 15—27 августа 1902 г.* Харьков: Электр. типо-литогр. С. А. Шмерковича.

Каковкина, О. Н. 1997. Вопрос о «малорусском языке» на Всероссийских археологических съездах. *Нива знань*, 4, с. 59-60.

Каковкіна, О. Н. 1998. Український національний вопрос на Всероссийских археологических съездах. *Проблеми археології Подніпров'я*, 1, с. 110-121.

Маркевич, О. 1903. Харківський археологічний з'їзд. *Записки НТШ*, 53 (3), с. 1-18.

Маурер, Т. 2003. Новый подход к социальной истории университета: коллективная биография профессоров. В: Ганелин, Р. Ш. (ред.). *Из истории русской интеллигенции. Сборник материалов и статей к 100-летию со дня рождения В. Р. Лейкиной-Свирской*. Санкт-Петербург: Дмитрий Буланин, с. 273-301.

Скрида, В. В. 2015. *Археологічна наука в Харківському університеті (1805—1920 рр.)*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Скрида, І. М. 2018. XII Археологічний з'їзд: передумови, перебіг подій, історичне значення. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Список гг. членов XII Археологического съезда в г. Харькове. 1902. Харьков: Типография губернского правления.

REFERENCES

Antonovich, V. 1900. K voprosu o galitsko-russkoi literature. *Kievskaiia starina*, 68 (3), s. 396-423.

Izvestiia... 1902. *Izvestiia XII arkheologicheskogo sieezda v Kharkove, 15—27 avgusta 1902 g.* Kharkov: Elektr. tipolitogr. S. A. Shmerkovicha.

Kakovkina, O. N. 1997. Vopros o «maloruskom iazyke» na Vserossiiskikh arkheologicheskikh sieezdakh. *Nyva znan*, 4, s. 59-60.

Kakovkina, O. N. 1998. Ukrainskii natsionalnyi vopros na Vserossiiskikh arkheologicheskikh sieezdakh. *Problemy arkheolohii Podniprovia*, 1, s. 110-121.

Markevych, O. 1903. Kharkivskiyi arkheolohichniy z'izd. *Zapysky NTSh*, 53 (3), s. 1-18.

Maurer, T. 2003. Novyi podkhod k sotsialnoi istorii universiteta: kollektivnaia biografiia professorov. In: Ganelin, R. Sh. (ed.). *Из истории русской интеллигенции. Сборник материалов и статей к 100-летию со дня рождения В. Р. Лейкиной-Свирской*. Санкт-Петербург: Dmitrii Bulanin, s. 273-301.

Skyrda, V. V. 2015. *Arkheolohichna nauka v Kharkivskomu universyteti (1805—1920 rr.)*. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina.

Skyrda, I. M. 2018. *XII Arkheolohichniy z'izd: peredumovy, perebih podii, istorychne znachennia*. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina.

Spisok gg. chlenov XII Arkheologicheskogo sieezda v g. Kharkove. 1902. Kharkov: Tipografiia gubernskogo pravleniia.

V. V. Skryda, I. M. Skyrda

PARTICIPANTS OF THE 12th ARCHAEOLOGICAL CONGRESS IN KHARKIV: A COLLECTIVE PORTRAIT

The authors created a database of the participants of the XII Archaeological Congress, which took place in 1902 in Kharkov, taking into account the fact that

recently the personification of history has become increasingly important. The received materials made it possible to determine: the information about the congress participants' years of life; their age while Kharkiv archaeological forum; gender; education; institution represented by a congress participant; academic degree; participation in the work of previous committees and the congress itself, etc. It was established that 394 people took part in the congress. This work made it possible to reveal complete data on 234 participants of the congress; partial information was collected about 68 people. Information about 92 persons remained unclear. We managed to find out the educational data of 208 participants, among whom there were 119 university graduates. The researchers from 30 cities of the Russian Empire took part in the 12th Archaeological congress; they were representatives of 63 scientific institutions (8 universities, 21 scientific societies, 15 scientific archival commissions, 5 provincial statistical committees, etc.). Out of 89 reports heard at the congress, 46 ones were made by professors and assistant professors; respectively, 43 reports (almost 50 %) were made by persons without a degree. It is important to note that there were also four women among the speakers. An interesting fact is the presence of whole families at this scientific forum.

The prosopographic analysis made it possible to conclude the following: the 12th Archaeological congress became a vivid example of creating a location for intellectual interpersonal interaction of professional archaeologists, historians, ethnographers, artists, and local historians. The creation of a collective portrait of the Kharkiv scientific forum participants made it possible to understand in what way professional identities were formed, how intellectual connections and archaeological communities were created in the urban space context.

Keywords: Archaeological congress, institution, scientific forum, participants, committee.

Одержано 8.06.2023

СКИРДА Валерій Володимирович, кандидат історичних наук, доцент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, Україна.

SKYRDA Valerii, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.

ORCID: 0000-0001-7318-6166,
e-mail: vskyrda@gmail.com.

СКИРДА Ірина Миколаївна, кандидат історичних наук, викладач-методист, завідувач відділення, Мунальний заклад «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради, Харків, Україна.

SKYRDA Iryna, Candidate of Historical Sciences, teacher-methodologist, head of department, Communal institution «Kharkiv professional higher college of arts» of Kharkiv regional council, Kharkiv, Ukraine.

ORCID: 0000-0001-5624-3413,
e-mail: skirina1102@gmail.com.